

apèndix sobre la *Ritualització visual*, escrit per Guy Lochard i Jean Claude Soulages (p. 98-108), un segon apèndix amb una entrevista a Joaquim M. Puyal —per cert, molt interessant per als estudiants de periodisme— (p. 109-120), i, finalment, per acabar de fer el pes, un annex amb la transcripció íntegra de les tres hores del programa estudiat (p. 121-142). El volum d'epílegs, apèndixs, annexos i transcripcions acaba sent gairebé tan important com el de la introducció teòrica i metodològica i l'anàlisi del cas.

Hem començat recordant que aquest llibre és el primer de la col·lecció *Aldea Global*. Cal que acabem aquest comenta-

ri subratllant com n'és de significatiu que els dos primers llibres —aquest i el de l'Elvira Teruel, *Retòrica, informació i metàfora*— d'aquesta col·lecció tractin la paraula mediàtica o periodística des d'aquestes noves perspectives generades a partir de la segona fundació de la lingüística al voltant dels anys seixanta. Als qui treballem la comunicació periodística aquest nou marc pluriperspectivista ens ha de motivar per renovar les referències teòriques i per eixamplar l'horitzó metodològic, cosa que ens pot fer anar més enllà de cert estancament idiota amb què sovint ensopega la nostra jove disciplina.

VIDAL CASTELL, David; BARÓ I QUERALT, Jaume; CID LEAL, Pilar (ed.)
Anuari SOCADI de Documentació i Informació = Anuario SOCADI de Documentación e Información, 1998
 Barcelona: Societat Catalana de Documentació i Informació, 1998

El desenvolupament i la multiplicació de les fonts i les tècniques de documentació a més del creixement exponencial de tot tipus d'informació ens ha portat les darreres dècades —en especial, els darrers anys— a una situació nova a la humanitat. Encara no podem esbrinar cap a on podem anar a parar, atès que els formats, els gèneres i les fonts d'informació, comunicació i documentació es van multiplicant indefinidament.

El panorama és especialment ric en els països desenvolupats, en especial als sectors claus de l'economia, la política, la tecnologia, la ciència i també els mitjans de comunicació social. Els Estats Units s'han convertit, una vegada més, en els líders indiscutibles d'aquest nou hipersector estratègic i fixen les normes de caire tecnològic i teòric, i fins i tot polític i econòmic. Els altres dos pols del sistema capitalista mundial —la Unió Europea i el Japó— es troben en certa manera relle-

gats a un paper subsidiari respecte a la gran potència nord-americana, encara que amb una posició de privilegi davant al Tercer Món, cada vegada més lluny d'aquest paradís tecnològic i ciberespacial.

La Unió Europea, en especial la mateixa Comissió, ha intentat adaptar-se a aquest nou ordre tecnològic mundial a través de diferents mesures de caire polític —formulades com a resolucions, informes, directives— que sobretot han volgut que els diferents sectors econòmics i socials prenguin consciència de la importància estratègica que representen aquests canvis irreversibles.

Pel que respecta a Espanya, sembla que encara que els diferents indicadors sociomètrics indiquin que no s'ha arribat als índexs de desenvolupament de la mitjana europea, cada vegada es té més consciència de la importància de la documentació i la informació en el desenvolupament general de les societats. En

aquest sentit, es pot citar la tasca acadèmica duta a terme per les diferents facultats de Biblioteconomia i Documentació que s'han anat creant recentment a diferents comunitats autònomes i també la d'institucions pioneres, com ara la Sociedad Española de Documentación e Información Científica o el Centro de Información y Documentación Científica (filial del CSIC). Han estat aquest tipus d'institucions, a més de les facultats de Ciències de la Comunicació o de la malaguanyada FUNDESCO, les principals introductores i divulgadores a l'Estat de les noves tecnologies informàtiques — documentals i informatives — els darrers anys.

A Catalunya existeix una preocupació semblant i, a més de l'Escola Universitària Jordi Rubió i Balaguer de Biblioteconomia i Documentació (adscrita a la UB) i d'altres projectes de centres universitaris o d'unitats de Documentació a les facultats de Ciències de la Comunicació de la UAB, UPF i URL, actuen dues societats professionals en aquest camp del saber: el Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya (COBDC) i la Societat Catalana de Documentació i Informació (SOCADI).

La SOCADI, nascuda l'any 1984 i presidida actualment pel professor Lluís Codina, és una associació petita —d'uns tres-cents membres— que aglutina professionals i acadèmics catalans dedicats a l'estudi i a l'aplicació pràctica de totes les branques de la documentació i la informació científica i tècnica. A més de les tasques de reciclatge professional i de gran divulgadora de les noves tecnologies comunicatives, aquesta societat ha publicat, per segon any consecutiu, l'*Anuari SOCADI de Documentació i Informació, 1998*, que s'ha convertit en una obra de referència obligada en aquest camp científic i professional.

Sota la responsabilitat tècnica dels joves investigadors Jaume Baró i Queralt i Pilar Cid Leal, l'edició d'enguany ha superat

la primera. Compta amb vint-i-tres articles acadèmics agrupats en tres seccions: economia-societat, ciència-tecnologia i estratègies-tendències. Dos dels textos són en llengua catalana i la resta en castellà, ja que hi ha alguns autors catalans que volen donar a conèixer les seves aportacions teòriques a la resta d'experts d'Espanya i d'Amèrica Llatina.

A la primera secció apareixen articles sobre educació i documentació, definició del sector informatiu a Espanya, la cultura de la informació com a institució prèvia a la societat de la informació, la publicitat i el llenguatge de les noves tecnologies, el mapa espanyol d'arxius Internet, i la certificació de professionals de la informació i la documentació. A la segona secció es publiquen textos sobre la documentació de la terminologia, eines «de segona generació», la normalització terminològica per al treball documental, l'entorn ISIS, els identificadors geogràfics a la web, la lingüística computacional, l'aplicació de xarxes neuronals artificials, i l'ofimàtica documental. A la darrera secció surten peces sobre la cadena documental en entorns multimèdia, la documentació esportiva, el disseny de bases de dades documentals, l'estat de l'automatització de les biblioteques catalanes, la societat de la documentació al segle XXI, Internet en ciències de la salut, el paper de les biblioteques mèdiques, la cooperació bibliotecària en temps d'Internet, i l'*Hiper Media Decision Net* com a nou paradigma docent.

Els diferents articles científics inclouen diverses taules, gràfics i referències bibliogràfiques que faciliten i amplien el coneixement subministrat. Creiem que aquest anuari constitueix una aportació valuosa per a una millor comprensió d'una realitat relativament nova però amb una creixent implantació a Espanya, i que complementa amb rigor altres publicacions científiques sobre aquest hipersector de la documentació, la informació i la comunicació digital, com ara la *Revista*

Española de Documentación Científica (CINDOC), la *Revista General de Información y Documentación* (UCM), *Documentación de las Ciencias de la Información* (UCM) i la desapareguda *Telos: Cuadernos de Comunicación*,

Tecnología y Sociedad (FUNDESCO), a Madrid, i *Ítem: Revista de Biblioteconomía i Documentació* (COBDC), a Barcelona.

Daniel E. Jones

TERUEL PLANAS, M. Elvira

Retòrica, informació i metàfora. Anàlisi aplicada als mitjans de comunicació de massa

Bellaterra/Castelló/València: UAB/UJ/UV, 1997

La plena incorporació de la retòrica als estudis sobre comunicació mai no s'ha acabat de consumir. Hi ha hagut, és cert, reclams episòdics, vindicacions particulars, però en general pot dir-se que l'empelt definitiu no ha arribat. La raó principal d'aquest oblit dissortat cal cercar-la, al meu parer, en el fet que les disciplines que estudien la comunicació no han assimilat les decisives conseqüències derivades del que molts pensadors de primera línia —Cassirer, Heidegger, Wittgenstein, Sapir, Whorf, Bajtin, Gadamer, Habermas, Steiner, Lakoff, Valverde, tots deutors de les idees lingüístiques de Humboldt i Nietzsche— consideren veritable revolució copernicana de la filosofia, l'hermenèutica i l'epistemologia contemporànies: l'anomenat *gir lingüístic*.

Dit en molt poques paraules, el gir lingüístic considera, primer, que el llenguatge no és mer instrument o vehicle amb el qual el pensament prèviament format s'expressa, sinó que *llenguatge i pensament estan íntimament connectats*, fins al punt d'esdevenir per a molts autors una i la mateixa cosa; segon, que el *llenguatge té una naturalesa essencialment pragmàtica*, és més que res 'parole', parla viva produïda en neta socialitat: viu en forma d'enunciats concrets incessantment intercanviats en els actes de parla quotidians, el sentit dels quals depèn estretament de

les circumstàncies i els contextos en què es donen; i tercer, que el *llenguatge té una naturalesa radicalment retòrica*, que tots els mots i els enunciats, fins i tot els més aparentment denotatius i referencials, són figures i trops amb els quals els parlants —els pensants— representen i expressen la seva experiència de l'anomenada *realitat*. Comptat i debatut, les decisives conseqüències del 'gir lingüístic' són capaces de somoure des de l'arrel gran part de les creences de sentit comú que formen el sòl en què arrelen les ciències socials i les humanitats de la nostra època (vegeu article sobre el tema en aquest mateix número d'*Anàlisi*).

L'encert de M. Elvira Teruel Planas a *Retòrica, informació i metàfora*, el llibre que aquí comentem, ha consistit a partir implícitament d'aquest gir —de la també anomenada *consciència lingüística*, segons expressió feliç del mestre José Maria Valverde— per bastir el seu estudi sobre la presència i funcions de la metàfora als mitjans de comunicació. És, convé dir-ho d'entrada, un llibre de notable valor, una de les millors contribucions que conec a l'estudi de l'expressió periodística; una obra que docents, discents i investigadors de la comunicació periodística —i de la comunicació mediàtica en general— hauran de tenir ben present a l'hora d'elaborar i presentar els seus raonaments i indagacions.